

РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ДЕТИНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИREFORMING TAX SYSTEM IN THE CONTEXT OF DESHADOWING
ECONOMY OF UKRAINE

У статті розглянуто можливості реформування податкової системи України з метою детинізації національної економіки. Запропоновано модифікацію основних складових податкової системи в напрямі зменшення загального податкового навантаження на суб'єктів господарської діяльності. Наведено трансформацію базових ставок окремих податків. Рекомендовано компенсатори зниження надходжень до держбюджету України. Проаналізовано зміни в адмініструванні податків та зборів.

Ключові слова: податки, податкова система, податкове навантаження, адміністрування, детинізація.

В статье рассмотрены возможности реформирования налоговой системы Украины с целью детенизации национальной экономики. Предложена модификация основных составляющих налоговой системы в направлении уменьшения общей налоговой нагрузки на субъектов хозяйственной дея-

тельности. Приведены трансформации базовых ставок отдельных налогов. Рекомендованы компенсаторы снижения поступлений в госбюджет Украины. Проанализированы изменения в администрировании налогов и сборов.

Ключевые слова: налоги, налоговая система, налоговая нагрузка, администрирование, детенизация.

The article examines the possibilities of reforming the tax system of Ukraine for the purpose of deshadowing the national economy. The modification of the main components of the tax system in the direction of reducing the total tax burden on economic entities is proposed. The simulation of the basic rates of some taxes is given. Compensators of reducing the revenues to the state budget of Ukraine are recommended. Changes in administrating taxes and fees are analyzed.

Key words: taxes, tax system, tax burden, administration, deshadowing.

УДК 336.02

Рейкін В.С.

к.е.н., доцент кафедри фінансів та кредиту
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Постановка проблеми. У ринковому господарстві рівень оподаткування офіційної економіки – одна із ключових детермінант, від якої безпосередньо залежать масштаби тінізації. Залежність «збільшення податкового навантаження – зростання тіньової економіки» не лінійна, спрощена і вірна лише частково, оскільки значну роль відіграє не тільки відносна чи абсолютна величина сплачуваних податків, а й складність та трудомісткість їхнього адміністрування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню впливу податкових аспектів на розвиток економіки присвячені публікації таких вчених, як: З. Варналія, А. Крисоватого, М. Карліна, І. Мазур, М. Флейчук та багатьох інших вчених. При цьому пошук оптимальних параметрів податкової системи залишається перманентним.

Постановка завдання. Метою дослідження є формування пропозицій щодо реформування національної податкової системи як одного із ключових чинників тінізації економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні систему оподаткування регулюють близько сотні нормативних актів, часто із двозначним тлумаченням, що обумовлює неможливість безпомилкових розрахунків податкових зобов'язань суб'єктами господарювання. Загалом, незважаючи на проведені з 2014 року зміни, податковий кодекс залишається досить складним, тим самим створюючи антагонізми між платниками податків і ДФС та сприяючи масовості явища квазі-легальної податкової оптимізації. Окрім того, явна пріоритетність фіскальної функції податків призво-

дить до того, що у тіньовому сегменті паралельно функціонує співставна за обсягами із офіційною альтернативна економіка. Тому перманентна трансформація у напрямі удосконалення податкової системи хоча й несе суттєві ризики (насамперед, для бюджетного процесу та соціального забезпечення), проте, є об'єктивною необхідністю.

Мета податкової реформи в Україні – створення сприятливих умов для детинізації економіки за рахунок ліберальної системи податків. При цьому основними пріоритетами є такі:

А) подальше зменшення розміру податкових ставок із одночасним розширенням бази оподаткування за рахунок детинізації економіки. Зниження загального рівня податкового навантаження сприятиме зростанню обсягів офіційної економіки у перспективі, і, як наслідок – збільшенню податкових надходжень. Одночасно зменшення базової ставки податків знижує мотивацію ухилення від оподаткування та ймовірність тіньової діяльності.

Б) спрощення правил нарахування, сплати податків та їх адміністрування (скорочення кількості податків впроваджено у податковій реформі 2014 року).

В) збалансування загального податкового навантаження у сферах виробництва та споживання, враховуючи принципи фіскальної достатності (інтереси держави), економічної ефективності (інтереси платників податків) та соціальної справедливості (інтереси населення) [5].

Г) забезпечення паритетності між стимулювальною функцією податків та фіскальною.

Згідно загальноприйнятих постулатів теорій мейнстріму непрямі податки найменше вплива-

ють на формування економічних диспропорцій. Тому для подальшого реформування податкової системи в Україні в якості орієнтира пропонується європейський концептуальний підхід, який на відміну від американської моделі, базується на пріоритеті непрямих бюджетоутворюючих податків. При цьому важливо дотримуватися збалансування реформи за рахунок одночасного впровадження низки компенсаторів.

1) податок на доходи фізичних осіб (ПДФО).

З погляду забезпечення принципу соціальної справедливості прогресивна система оподаткування найбільш прийнятна та логічна. Однак, повернення до прогресивної шкали стимулює насамперед приховування значних доходів як найманих фізичних осіб, так і підприємців на спрощеній системі оподаткування. Тому для ПДФО пропонується запровадити компромісний варіант: бінарне оподаткування за ставкою 10% (базове значення) та збереження чинної ставки 18% для величини доходів, що перевищують десятикратний розмір мінімальної зарплати. Вважаємо, що застосування градацій податкової шкали за трьома і більше ставками абсолютно недоцільне, оскільки безпосередньо стимулює тінізацію доходів фізичних осіб.

Пропозиція зниження ефективної ставки оподаткування оплати праці за рахунок ПДФО потребує певних компенсаторів. Покриття тимчасових втрат надходжень від нижчих податкових ставок частково можливе за рахунок скасування пільг та преференцій. Зокрема, слід відмінити неоподатковувану соціальну пільгу (у розмірі однієї мінімальної зарплати), оскільки втрачається джерело фінансування регіональних бюджетів та стимулюється тінізація на найнижчому законодавчо допустимому рівні. Тобто оподатковуватимуться доходи «з першої гривні».

2) єдиний соціальний внесок (ЄСВ).

Ключова проблема зменшення високої ставки ЄСВ з метою легалізації виплат заробітної плати була реалізована в межах попередньої податкової реформи Міністерством фінансів України: якщо в 2015 році базова ставка нарахувань на фонд оплати праці становила для роботодавців 37%, то з 2016 року – 22%; одночасно ліквідовані відрахування 3,6% ЄСВ для найманих працівників [7, с. 24]. Необхідно зауважити, що зниження ЄСВ автоматично призводить до скорочення витрат держсектора на соціальні відрахування з оплати праці робітників бюджетної сфери. При цьому, виходячи з мотивів тінізації зарплат, а також враховуючи існуючі обмеження на максимальний розмір пенсій, необхідно зберегти чинну порогову величину бази нарахування ЄСВ (25 мінімальних зарплат). У подальшому для збільшення кількості платників цього внеску вважаємо недоцільним залишати обмеження максимуму зарплат, із

яких нараховується ЄСВ, але лише одночасно із зняттям аналогічних порогових значень стосовно пенсійних виплат. У протилежному випадку це призведе до зростання податкового навантаження та пенсійних диспропорцій для категорії високооплачуваних працівників.

Важливо враховувати не тільки номінальну ставку ЄСВ, але й загальне та ефективне фіскальне навантаження. У зазначеному контексті заслуговують на увагу експериментальні дані «Voxukraine». Експерти цієї організації розрахували сумарний рівноважний оптимум ставок ЄСВ та ПДФО на рівні 22%, який дає змогу забезпечити беззбитковий перехід на повністю легальне нарахування зарплат для суб'єктів малого підприємництва, співставний із єдиним податком, та одночасно із збереженням існуючих розмірів відрахувань у державні фонди [2].

У нинішніх умовах перманентного паталогічного дефіциту Пенсійного фонду України фактично неможливо запровадити комбінування базової ставки ПДФО на рівні 10% у поєднанні із ЄСВ – 12%, яке можна розглядати лише, як перспективний орієнтир. Більш реальними є варіації за номінальними ставками ПДФО – 10% та чинним рівнем ЄСВ – 22%. При реалізації запропонованої системи оподаткування Україна отримає конкурентні позиції в Європі, оскільки матиме одні із найнижчих податків на оплату праці.

Стосовно реформацій адміністрування існують досить кардинальні пропозиції – увести соціальні нарахування на фонд оплати праці в якості податків у ПКУ, а суми ЄСВ зараховувати, як доходи держбюджету на єдиний казначейський рахунок [3]. Такі інновації пов'язані із фінансуванням з держбюджету значного дефіциту Пенсійного фонду України та фактично означатимуть ліквідацію пенсійного забезпечення як самостійної інституції.

3) податок на додану вартість (ПДВ).

Загалом ПДВ досить складний в обліку та ґрунтується на «ланцюговій» методиці: послідовній передачі товару (послуги) для подальшої реалізації наступному суб'єкту господарської діяльності. Ключова особливість ПДВ – зменшення власних зобов'язань платника перед бюджетом при реалізації продукції на суму сплаченого податкового кредиту. Така типова схема стосовно ПДВ властива переважній більшості країн світу як обов'язковий атрибут сучасної системи європейського оподаткування. Специфіка України полягає в тому, що ПДВ із ключового бюджетоутворюючого податку одночасно перетворився у джерело формування державного боргу країни [6]. Процес уникнення (ухилення) від сплати ПДВ еволюціонував в окрему тіньову індустрію з багатомільярдними оборотами, особливо притаманну зовнішньо-економічній діяльності та сфері торгівлі.

Система електронного адміністрування (СЕА) потребує подальшого вдосконалення, оскільки залишаються незрозумілими підстави вибіркового просування компаній у реєстрі на відшкодування ПДВ, а також невирішені окремі проблеми адміністративного характеру. Зокрема, недопустимо запроваджувати ліміт реєстрації податкових накладних без грошового поповнення ПДВ-рахунку, оскільки така норма призведе до повноцінного поновлення функціонування «податкових ям». Окрім того, СЕА ПДВ ґрунтується фактично на касовому методі визначення дати формування податкових зобов'язань. Тому перехід від «правила першої події» до визнання моменту оплати – цілком логічна трансформація, яка б дозволила обмежити можливості маніпулювання з податковим кредитом.

Загалом вважаємо, що запровадження СЕА ПДВ слід оцінювати, як ефективний інструмент детінізації у податковій сфері. Однак, необхідно зауважити, що із введенням депонування коштів на спеціальних ПДВ-рахунках відбулося вилучення значної частини обігових коштів підприємств.

Ключові проблеми ПДВ стосуються, насамперед, адміністрування цього податку, а не його ставки. Тому вихід убачаємо лише в подальшому спрощенні адміністрування ПДВ насамперед за рахунок запровадження абсолютно публічного реєстру заявок на бюджетне відшкодування цього податку із зазначенням сум, назв та ІПН платників. Повне та автоматичне повернення ПДВ повинне здійснюватися виключно за єдиним принципом – у хронологічному порядку. Нині фактично неможливо відслідкувати, наскільки ДФС дотримується черговості при формуванні реєстру, що призводить до корупції. Повернення до єдиного реєстру податкових накладних (ЄРПН) має вагому перевагу більш простого адміністрування та об'єктивнішого відшкодування ПДВ. Фактично залишається лише ризик прямого втручання у функціонування податкових баз найвищими посадовцями ДФС, яке складно приховати.

Також зберігаються значні дискреційні можливості при застосуванні ПКУ співробітниками ДФС, які дозволяють не враховувати податковий кредит за формальними ознаками:

- на підставі неподання відомостей держреєстратору щодо підтвердження юридичної особи платника ПДВ;
- при наведенні неповної чи неточної назви підприємства у податкових накладних;
- на основі запису про відсутність суб'єкта за його офіційним місцезнаходженням.

Тому необхідно ініціювати заборону на зняття податкового кредиту сумлінним платникам податку та визнання податкової накладної, зареєстрованої в ЄРПН, достатньою підставою для формування податкового кредиту. Уважаємо також, що необ-

хідно передати адміністрування баз даних ПДВ із ДФС до Міністерства фінансів України.

Стосовно доцільності зміни базової ставки ПДВ слід зауважити, що двадцятивідсоткова базова ставка ПДВ в Україні загалом співставна із середньоєвропейським рівнем.

У державному бюджеті України ПДВ забезпечує 43,6% від усіх податкових надходжень, причому переважна частка – від імпорту [8, с. 230]. Відповідно навіть незначне зниження базової ставки ПДВ може призвести до вагомих ризиків збільшення бюджетного дефіциту, а будь-яке підвищення – до зростання цін, а також прямо стимулюватиме нарощування обсягів контрабанди. Тому в нинішніх економічних умовах пропонуємо залишити базову ставку ПДВ без змін.

Система ПДВ-оподаткування також потребує вдосконалення існуючих пільг та преференцій. Європейський досвід свідчить про наявність в багатьох країнах спеціальних знижених ставок ПДВ, які застосовуються відносно певної категорії товарів. В Україні необхідно обмежити подібну практику оподаткування (залишивши тільки чинний тариф в розмірі 7% для медичних товарів), оскільки пільговий ПДВ-режим послаблює фіскальну функцію, одночасно не посилюючи стимулюючої. Зокрема, потребує повного, а не фактично часткового, скасування спецрежиму ПДВ із збереженням цільових бюджетних дотацій для аграрних холдингів.

Досить часто вітчизняними фахівцями пропонується радикальне реформування ПДВ шляхом його скасування із одночасною заміною на досить простий в адмініструванні податок з обороту. Однак, реалізація такої альтернативи в сучасних ринкових умовах априорі неможлива, оскільки в ЄС податку з обороту не існує, відповідно його неможливо інтегрувати в європейську фіскальну систему. Ймовірність ухилення від оподаткування також різко зростає при впровадженні одностадійного податку з продажу, за якого податковими агентами виступають суб'єкти роздрібної торгівлі [3, с. 20]. На противагу пропозиціям заміни на архаїчний податок з обороту (чи з продажу) ПДВ необхідно зберегти як класичний непрямий податок фіскальної системи України, реформувавши його застосування.

4) податок на прибуток (ПНП).

Нинішній класичний ПНП є відображенням індустріальної парадигми економічного розвитку ХХ ст. та не зовсім відповідає сучасним реаліям. Оскільки проектування, виробництво, збут та розрахунки можуть знаходитися в різних країнах, інколи досить складно коректно локалізувати та визначити прибутковість окремого господарюючого суб'єкта.

В Україні ПНП – найбільш затратний в адмініструванні, пов'язаний із значними дискрецій-

ними можливостями посадових осіб фіскальних органів та обтяжений корупційною складовою при визначенні абсолютної величини сплати цього податку. Внаслідок певної умовності понять «валові доходи» та «валові витрати» на практиці оподаткування прибутку слабо корелює із реальними результатами господарської діяльності. Відповідно формування фінансового результату як об'єкта оподаткування згідно ПКУ спричиняє суттєвий конфлікт інтересів між платниками податку та органами ДФС.

Серед радикальних варіантів реформування ПНП заслуговує на увагу пропозиція його заміни на оподаткування розподіленого прибутку чи виведеного капіталу. Така податкова інновація була реалізована в Естонії з метою залучення іноземних інвестицій та стимулювання внутрішніх реінвестицій у розвиток національного виробництва. В межах цього підходу прибуток, сформований підприємством, не оподатковується до моменту його виплати у формі нарахованих дивідендів на користь фізичних чи юридичних осіб співвласників, незалежно від їхнього резидентства. Ключова ідея оподаткування полягала в тому, що при наявності позитивного фінрезультату, підприємство нарощує свою капіталізацію та створює умови для збільшення власної прибутковості у перспективі. На практиці відбулося підвищення ліквідності та фінансової стійкості підприємств, однак, обсяги реінвестицій фактично не зросли [4]. Ефект збільшення міжнародних капіталовкладень був обумовлений не стільки наслідками реформування корпоративного податку, скільки пов'язаний із вступом Естонії в ЄС. Отже, досвід Естонії засвідчив про неоднозначність наслідків введення податку на розподілений прибуток, а інші країни подібних експериментів із корпоративним податком не застосовували (можливість подібного реформування запланована лише Грузією).

Ефект від податку на розподілений прибуток визначатиметься, насамперед, структурою його розподілу, а сплата залежатиме виключно від волі власників та відбуватиметься в той період, коли вони захочуть офіційно отримати дивіденди. Фактично оподаткування розподіленого прибутку за своєю суттю є переведенням корпоративного прибутку в особистий дохід. Відповідно при цьому порушується базовий принцип справедливості, оскільки відбувається зміщення податкового навантаження в бік фізосіб та непрямих податків на споживання. Тому скасування оподаткування прибутку підприємств загалом вважаємо недоцільним. Одночасно пропонуємо знизити ставку ПНП до 10%, уніфікувавши її із зменшенням рівня оподаткування доходів фізичних осіб.

Слід зазначити, що ПНП, на відміну від ПДВ, ЄСВ та ПДФО, не є ключовим за значенням. Внаслідок зменшення базової ставки ПНП втрати

бюджету будуть некритичні. Також для розвитку бізнесу слід звільнити від оподаткування кошти, спрямовані на реінвестиції в основні засоби та необоротні активи, встановивши ставку ПНП на рівні 0%. В умовах перманентного дефіциту оборотних активів більшості підприємств та дорогих кредитних ресурсів, реінвестування в будь-якому вигляді не повинне оподатковуватися.

5) адміністрування податкової системи.

Основні проблеми тінізації економічної діяльності обумовлені не тільки високим рівнем податкового навантаження, але й складним адмініструванням податків. Тому реформування податкової системи повинне спрямовуватися також на суттєве спрощення обліку та сплати податків.

У напрямі вдосконалення податкового адміністрування із 2014 року в Україні запроваджено ряд важливих змін:

- прийнята реформа структури ДФС, згідно якої утворюється єдиний територіальний орган на рівні регіону із підпорядкуванням податкових інспекцій та митниць; при цьому функція аудиту та обслуговування найбільших платників податків переводиться на рівень областей і великих міст, а районні інспекції втрачають контролюючі функції та перетворюються винятково на сервісні відділи;

- реалізується єдина однорівнева процедура апеляцій платників податків, внаслідок якої очікується спрощення та прискорення адміністративних оскаржень рішень фіскальних органів;

- впроваджена система електронного адміністрування ПДВ;

- передбачене створення електронного кабінету платників податків з метою мінімізації контактів із податковими інспекторами;

- введено електронне декларування доходів та майна, яке фактично контролюють бенефіціарні власники; цим самим інспекційні органи отримали можливість здійснювати моніторинг, аналіз та контроль джерел фінансування значних витрат державних посадових осіб найвищого рівня.

Загалом реформування податкової системи належить до прерогативи Міністерства фінансів та повинне реалізовуватися одночасно із реформою ДФС. У зазначеному контексті для уникнення дублювання функцій розслідування економічних злочинів необхідно ліквідувати не тільки податкову міліцію, а й відповідні органи у складі СБУ та МВС, одночасно створивши демілітаризований фінансовий орган із прямим підпорядкуванням Мінфіну України. Це дасть змогу розділити функції збирання податків та розслідування фіскальних правопорушень. У процесі діяльності нового правоохоронного органу домінуючим має стати не податковий контроль, а аналітично-превентивна функція.

Подібний підхід доцільно застосувати і при поновленні самостійного статусу митної служби, перевівши її зі складу ДФС у структуру Міністер-

ства фінансів України. До переваг відокремлення митниці відносимо наступне:

- стимулюється реформування митної служби за рахунок наявності єдиного координаційного центру;

- у процесі роз'єднання посилюються важливі функції експортного контролю, протекції національного ринку, аналізу та оцінки ризиків контрабанди;

- при прямому підпорядкуванні Міністерству фінансів дієвіше реалізується митна політика держави;

- не виникає асиметрія при сплаті ПДВ, оскільки митні та податкові платежі мають різні періоди адміністрування (імпорتنий – щоденно, внутрішній – щомісячно).

Для об'єктивності зазначимо також потенційні недоліки реінтеграції митної та податкової служб, які можуть виявлятися в таких аспектах:

- менш ефективно діятиме функція постаудиту, оскільки митниця фіксуватиме лише перетин товарів через кордон;

- виникатиме часткове дублювання адміністративних процедур;

- виникнуть проблеми функціонування єдиної системи обліку та контролю товарів внаслідок автономізації інформаційних баз даних.

Варто зауважити, що світова практика інтеграції податкової та митної служб в єдиний мега-регуляторний орган на основі співробітництва у фіскальній сфері досить неоднозначна. Зокрема, такий підхід реалізований у Грузії та функціонує орієнтовно в третині країн, які входять у Всесвітню митну організацію. Однак, існує і протилежний успішний приклад: в Канаді на основі критеріїв національної безпеки, митна та фіскальна служби були роз'єднані [1]. Український досвід реформування засвідчив, що проста інтеграція двох базових фіскальних інститутів не призводить до суттєвого підвищення ефективності їхнього функціонування. Тобто організаційна структура без якісних трансформацій кардинально не впливає ні на зростання податкових надходжень, ні на зниження рівня тінізації економіки країни.

б) компенсаційні заходи.

Реалізація ліберального підходу при реформуванні податкової системи передбачає суттєве зниження загального рівня податкового навантаження, внаслідок чого тимчасово зменшаться надходження до зведеного бюджету країни. До появи ефекту детінізації частково компенсувати такі втрати необхідно за рахунок розширення бази оподаткування. Для цього необхідно:

- підвищити максимально допустимому порогову ставку оподаткування нерухомості підприємств та фізосіб до 4% від мінімальної зарплати за 1 кв. м існуючої понаднормативної загальної площі; тим самим зросте фіскальна роль зазначе-

ного податку, оскільки в цьому випадку складніше ухилитися від стягнення та простіше визначити коректну базу оподаткування;

- відмовитися від надання будь-яких пільг та преференцій за всіма непрямими податками (в т.ч. із врахуванням галузевих пріоритетів);

- застосувати нефіскальні методи компенсації (за рахунок тотальної, а не вибіркової верифікації нарахування пенсійних виплат та субсидій).

Загалом для успішного реформування податкової системи України важливо ввести частковий обмежений мораторій (до трьох років) на такі подальші зміни податкового законодавства: збільшення розміру податкових ставок, кількості податків та будь-яких пільг. Застосування повного мораторію на тривалий період вважаємо недоцільним, оскільки при цьому втрачається можливість оперативного впливу для скасування податкових новацій, які виявилися неприйнятними чи недовірними на практиці.

Висновки з проведеного дослідження.

Нинішні масштаби тіньової економіки України настільки значні, що фактично будь-яка податкова лібералізація призведе до часткового розширення бази оподаткування за рахунок скорочення обсягів тіньового сегменту. Успішність детінізації національної економіки залежить і від зменшення загального рівня податкового навантаження на суб'єктів господарської діяльності, і від спрощення процесу податкового адміністрування. На практиці суттєва детінізація економіки не може бути досягнута протягом короткострокового періоду через наявність лагу інституційних змін та ризиків імплементації новацій в умовах невизначеності та нестійкого розвитку. Загальний результат залежить і від незворотніх реформ у правовій сфері, що підтверджується наявним світовим досвідом. Вагомий ефект від детінізації відбудеться лише одночасно із комплексною реалізацією інших системних змін в економіці. Синергетичний підхід до взаємопов'язаних трансформацій підвищує їх ефективність.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Калачова Г. Чи потрібна бізнесу незалежна митниця. «За» і «проти» [Електронний ресурс] / Г. Калачова. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/publications/2016/01/22/577752/>
2. Калькулятор загального податкового навантаження [Електронний ресурс] / Режим доступу: ufib.com.ua/docs/2015/calc/Calculator.html
3. Карлін М.І. Шляхи реформування податкової системи України у посткризовий період / М.І. Карлін // Наукові записки. Серія «Економіка». – 2010. Випуск 14. – С. 16-23.
4. Коряк О. «Шиканути» по-естонськи. Чи варто відмовлятися від податку на прибуток [Електронний ресурс] / О. Коряк. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/columns/2016/10/12/607834/>

5. Крисоватий А.І. Оподаткування і ринок: умови і можливості поєднання: [монографія] / А.І. Крисоватий. – Тернопіль: Вид-во Карпюка, 2000. – 314 с.

6. Мазур І.І. Мотивація суб'єктів тіншової економічної діяльності / І.І. Мазур // Наук. журнал «Економічна теорія». – 2006. – № 4. – С. 40-54.

7. Податкова реформа: факти і цифри / Міністерство фінансів України, 2015. – 60 с.

8. Статистичний щорічник України за 2015 рік / За ред. І.М. Жук. – К.: Державна служба статистики України, 2016. – 575 с.

ФІСКАЛЬНІ ІНСТРУМЕНТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

FISCAL INSTRUMENTS OF THE STATE REGULATION OF ECONOMIC ACTIVITY IN TERMS OF EUROPEAN INTEGRATION

У статті розглядаються фінансові інструменти державного регулювання господарської діяльності в умовах євроінтеграції. Проаналізований механізм державної підтримки підприємств і визначена проблематика бюджетного забезпечення їх розвитку в Україні. Особлива увага приділена переробним підприємствам. Розглянуті напрями бюджетної підтримки господарюючих суб'єктів в Європейському Союзі. Запропоновані методи удосконалення державної підтримки господарської діяльності підприємств в Україні, зокрема, використання бюджетно-податкових важелів, які підвищать конкурентоспроможність української продукції переробної промисловості на європейських ринках.

Ключові слова: фінансові інструменти, державне регулювання, переробна промисловість, євроінтеграція, фінансові стимули.

В статье рассматриваются фискальные инструменты государственного регулирования хозяйственной деятельности в условиях евроинтеграции. Проанализирован механизм государственной поддержки предприятий и определена проблематика бюджетного обеспечения их развития в Украине. Особое внимание уделено перерабатывающим предприятиям. Рассмотрены направления бюджетной поддержки хозяй-

ствующих субъектов в Европейском Союзе. Предложены методы совершенствования государственной поддержки хозяйственной деятельности предприятий в Украине, в частности, использование бюджетно-налоговых рычагов, которые повысят конкурентоспособность украинской продукции перерабатывающей промышленности на европейских рынках.

Ключевые слова: фискальные инструменты, государственное регулирование, перерабатывающая промышленность, евроинтеграция, фискальные стимулы.

Fiscal instruments of state regulation of economic activity under conditions of European integration are studied in the article. The mechanism of state support of enterprises is analyzed and the problems of budgetary support for their development in Ukraine are defined. Particular attention is paid to processing enterprises. Directions of budgetary support of economic entities in the European Union are considered. The methods of perfection of state support of economic activity of enterprises in Ukraine are offered, in particular, use of budgetary-tax levers that will promote the competitiveness of the Ukrainian products of processing industry on the European markets.

Key words: fiscal instruments, state regulation, processing industry, European integration, fiscal incentives.

УДК 336.027

Сідельникова Л.П.

д.е.н., доцент,
завідувач кафедри податкової та бюджетної політики
Херсонський національний технічний університет

Онїкієнко Н.В.

викладач-стажист кафедри податкової та бюджетної політики
Херсонський національний технічний університет

Постановка проблеми. Євроінтеграція є основним і незмінним зовнішньополітичним пріоритетом України, адже європейський вектор розбудови суспільно-економічних відносин – це шлях модернізації національної економіки, мобілізації іноземних інвестицій і новітніх технологій, створення робочих місць, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, виходу на світові ринки, а особливо на ринок ЄС. Окреме місце серед промислових підприємств України, які потребують оновлення та підтримки держави, посідають переробні підприємства.

Аналіз останніх досліджень. Значну увагу проблематиці державного регулювання економіки за допомогою фінансової політики приділяли Д. Кейнс, А. Хансен, П. Самуельсон, С. Фішер. Продовжили осмислювати цю тему і вітчизняні

вчені такі, як: В. Андрійчук, М. Малік, Т. Саблук тощо. Б. Малиняк досліджував бюджетні інвестиції, як ефективний засіб державного регулювання, з точки зору прискорення реформування реального сектора економіки. Т. Затонацька розглядала бюджетні інвестиції в людський та реальний капітал, як інструмент впливу на соціально-економічний розвиток країни. І. Боярко, Н. Дехтяр осмислювали роль державних видатків в економіці країни.

Не залишаються поза увагою зарубіжних та українських дослідників і питання регулювання господарської діяльності переробних підприємств, у тому числі за допомогою фінансових стимулів. Так Д. Педрам вивчав розвиток переробної промисловості в регіональному аспекті, І. Абрамович висвітлював методологічні підходи до оцінки ефективності збутової діяльності переробних під-